

DIJK+

Inhoudsopgave Dijk+

1. Inleiding
2. Onderzoeksvraag
3. Fenomeen dijk
4. Keuze type dijk - slaperdijk
5. Locatiekeuze
6. Uitleg korrelbenadering

7. Veldonderzoek
 - Stougjesdijk
 - Welleindsedijk
 - Kamperzeedijk
 - Gein
8. Conclusies
9. Vuistregels

1 Inleiding Dijk +

Ter ondersteuning van de studenten van de opleiding
Tuin & Landschapsinrichting aan de Hogeschool
Van Hall Larenstein.

Toepasbaar in de deелuitwerking Noordoostpolder

Gereedschap / handvatten voor uitbreidingsmogelijkheden
langs een historische dijk in een open landschap

2 Onderzoeksvraag

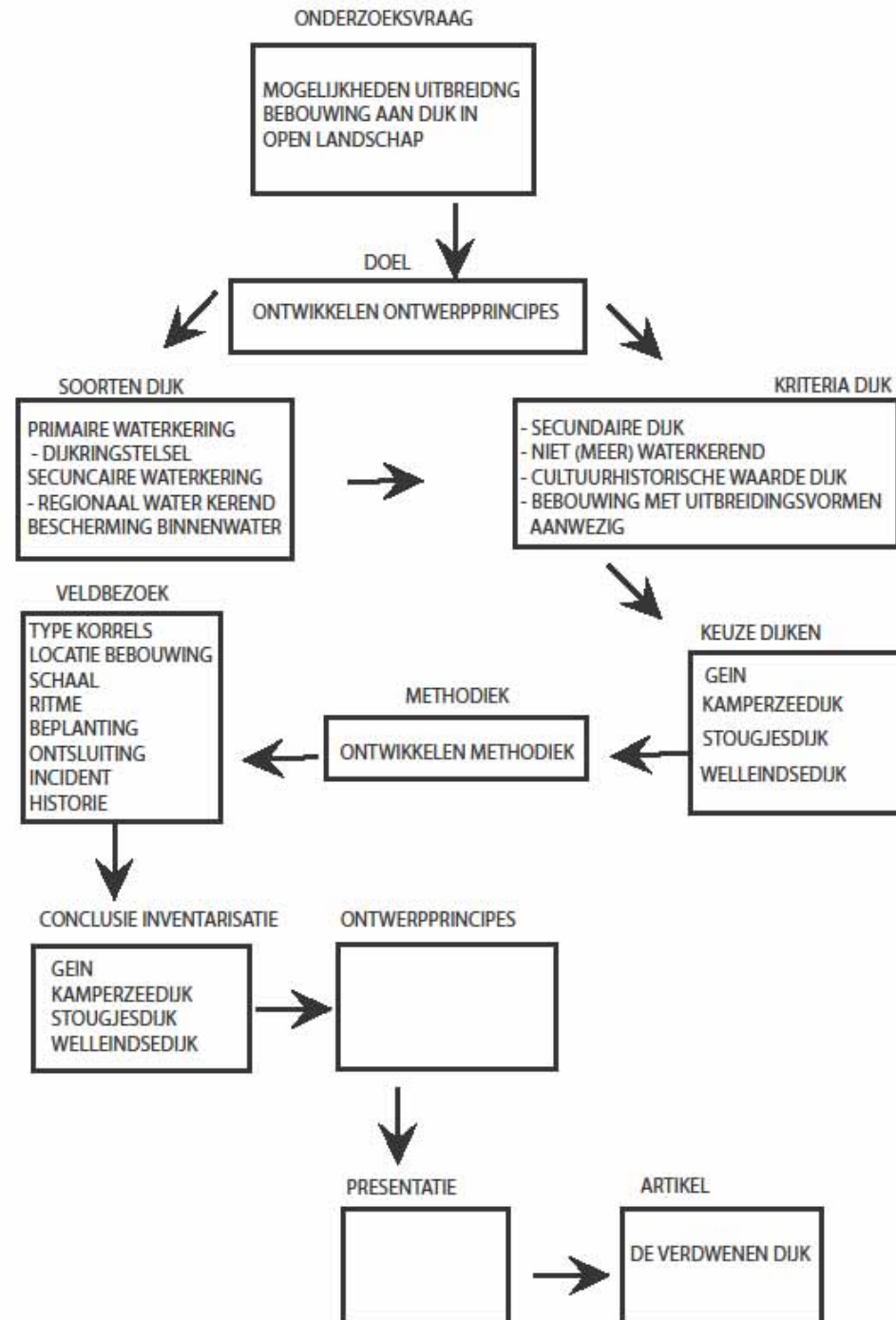
Woningbouw een nachtmerrie voor slaperdijken?

Welke ontwerpprincipes kunnen gehanteerd worden om op een goede manier van woningbouw / landelijk wonen toe te passen in de context van de historische dijk en het open landschap?

Transformatie

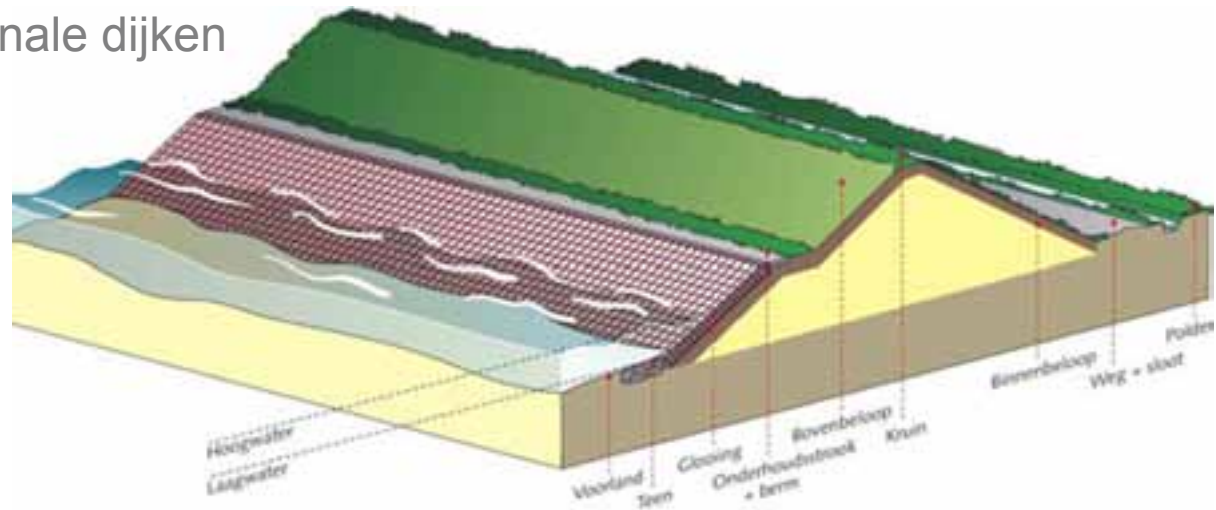
PROCEDURE

3

Fenomeen dijk

- Primaire dijken
- Secundaire of regionale dijken

Secundaire of regionale dijken

1. Zomerkades en voorlandkeringen
2. Boezem- en polderkaden, dijken langs regionale rivieren, langs kanalen, wateropslagbekkens
3. Secundaire dijken, **slaperdijken**, compartimenteringsdijken, landscheidingen

4 Dijkkeuze - slaperdijk

- Aanwezigheid authentieke woningen
- Oorspronkelijke uitstraling dijk
- Geen waterkerende functie
- Veilige woonplek

5 Locatiekeuze - criteria

- Secundaire dijk
- Niet (meer) waterkerend
- Cultuurhistorische waarde
- Bebouwing met uitbreidingsvormen

6 Locatiekeuze

1. Stougjesdijk

Zuidwestelijk zeeleigebied

2. Welleindsedijk

Rivierengebied

3. Kamperzeedijk

Laagveengebied/rivierengebied

4. Gein

Laagveengebied

7 Hypothese veldonderzoek

Type korrels ☐ ☐ ☐	Ritme ☐ ☐ ☐
Waarnemingspunt ☐ ☐ ☐ Oriëntatie ☐ naar dijk ☐ van dijk ☐ naar dijk ☐ van dijk ☐ naar dijk ☐ van dijk	Bepanting ☐ ☐ ☐
Type korrel ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Ontsluiting ☐ ☐ ☐
Maat korrel ☐ ☐ ☐ ☐ Positie korrel in kavel ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Incident ☐ ☐ ☐

Veldonderzoek - Stougjesdijk -

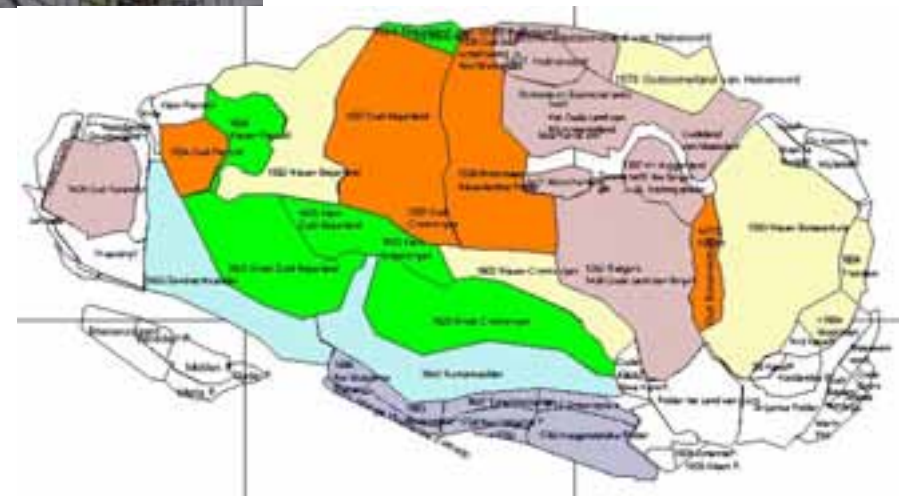
Veldonderzoek - Stougjesdijk - historisch onderzoek

1657 Dijkpatroon

1891

Inpolderingsgeschiedenis

Veldonderzoek - Stougjesdijk - korrel - incident

lintbebauwing

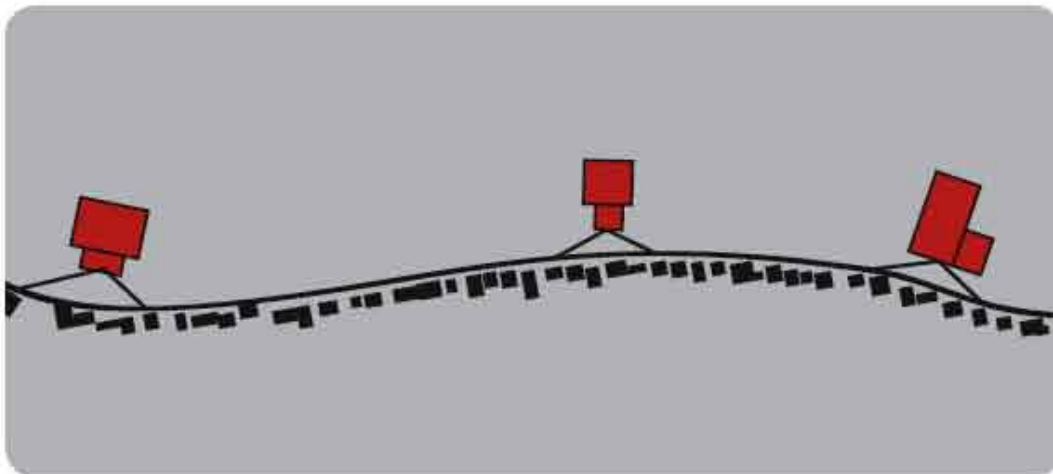
Kerk

Kopromp
boerderij

Veldonderzoek - Stougjesdijk - ontsluiting / ritme

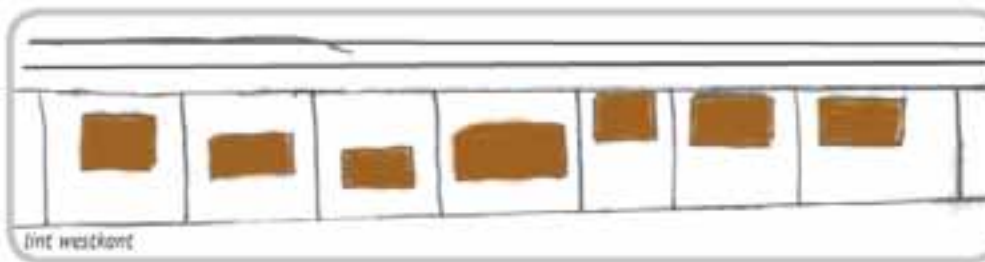

Veldonderzoek - Stougjesdijk - korrel

Oostzijde

- Kop romp boerderij
- Grote kavel
- los staande bebouwing op kavel
- weinig erfbeplanting

Westzijde

- Lage woningen
- kleine kavel
- weinig beplanting; solitair

Veldonderzoek - Stougjesdijk - silhouet

100 m: bebouwing en beplanting duidelijk te onderscheiden

500m: bebouwing opgenomen in contouren van de dijk

- Stougjesdijk - advies

recente uitbreidingen

vrijstaande huizen westzijde

modern oostzijde

dijkhuizen westzijde

landgoed oostzijde

MOGELIJKE UITBREIDING

Oostzijde: nieuwe landgoederen, landhuizen.

Westzijde: verdichting lintbebouwing, kleine dijkwoningen.

Zichtlijnen naar het open landschap behouden.

Ingetogen beplanting: solitaire bomen.

Veldonderzoek - Kamperzeedijk -

Veldonderzoek - Kamperzeedijk - historisch onderzoek

- Veenontginningen; de Mastenbroekpolder
- Mastenbroekpolder een oude veenontginning
- Rationele verkaveling - overeenkomsten droogmakerijen
- Polder opgenomen in de Nota Belvedere
- De noordzijde van de dijk, rivierenlandschap

Veldonderzoek - Kamperzeedijk -

groot dijkhuis

TPOLOGIE BEBOUWING

Cluster achter de dijk
Lint bezijden de dijk
Rationale bebouwing
Oostkant van de dijk is bebouwd

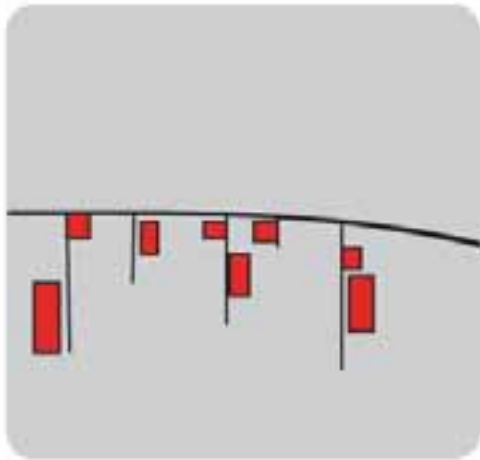

boerderij

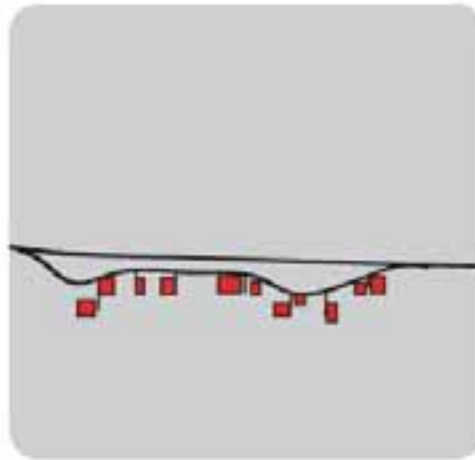

rationele bebouwing

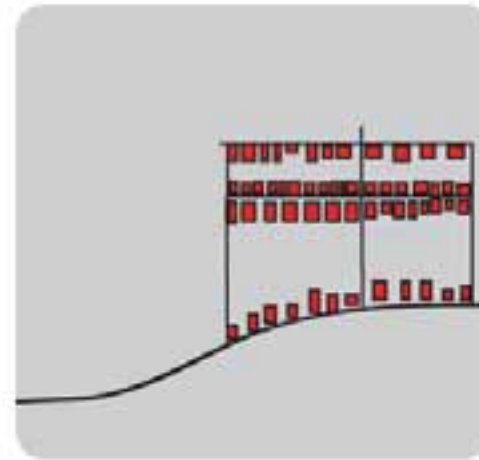
Veldonderzoek - Kamperzeedijk - korrel/ontsluiting

Cluster

lint bezijden de dijk

rationele verkaveling

lint

landschap

stoomgemaal

Veldonderzoek - Kamperzeedijk - silhouet

100 m: bebouwing en beplanting duidelijk te onderscheiden

500 m: bebouwing is de bebouwing nog te onderscheiden de dijk is niet meer zichtbaar

Veldonderzoek - Kamperzeedijk - samenvatting

- **Kenmerken Korrel**
- **Oriëntatie**
- **Positie**
- **Bebouwingstype**
- **Maat**
- **Beplanting**
- **Ontsluiting**
- **Ritme**
- **Eigenheid**

Incidenten: stoomgemaal en gemalen
Streekarchitectuur en materiaalgebruik

Veldonderzoek - Kamperzeedijk -

oog voor detailgebruik

MOGELIJKE UITBREIDING

Nieuwe kleine cluster achter de dijk.
Verdichting lintbebouwing, grotere dijkhuizen.

Nieuwe lint bezijden van de dijk.
Openheid behouden.

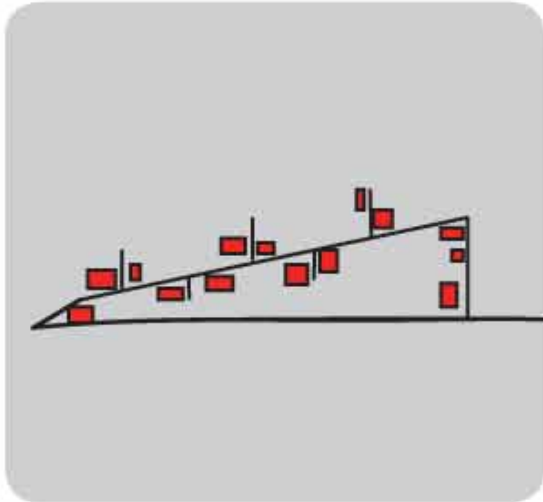
Beplanting: erfbeplanting, lanen van
een rij (essen, populieren) aan de
oude zeekant.

Veldonderzoek - Slijkwellsedijk -

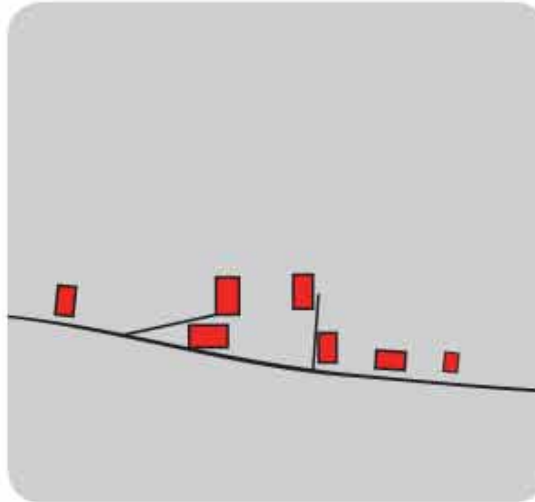

- Voormalige rivierdijk aan de Afgedamde Maas (verbinding tussen de Waal en de Bergsche Maas)
- Rivierenlandschap; komontginningen
- De vruchtbare kleigronden werden ontgonnen vanaf de oeverwllen voor agrarische gebruik
- 18e eeuw de eerste bebouwing
- Eerst boerderijen daarna clusters rondom bestaande boerderijen
- Ontsluitingen van de clusters via een weg bezijden van de dijk
- Beleving: de aanwezigheid van de rivier met mooie rietkragen en de zichtlijnen naar de polder

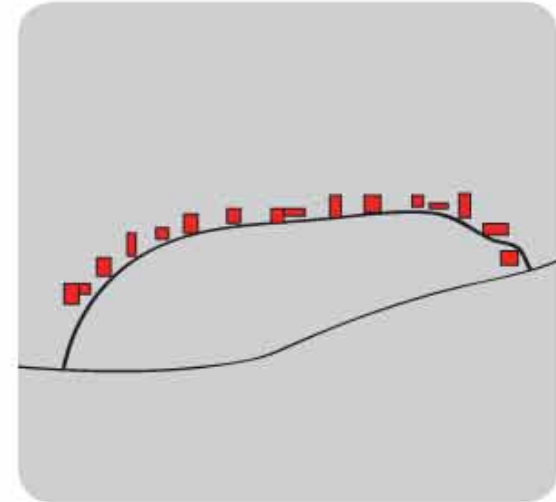
Veldonderzoek - Slijkwellседijk - korrel/ontsluiting

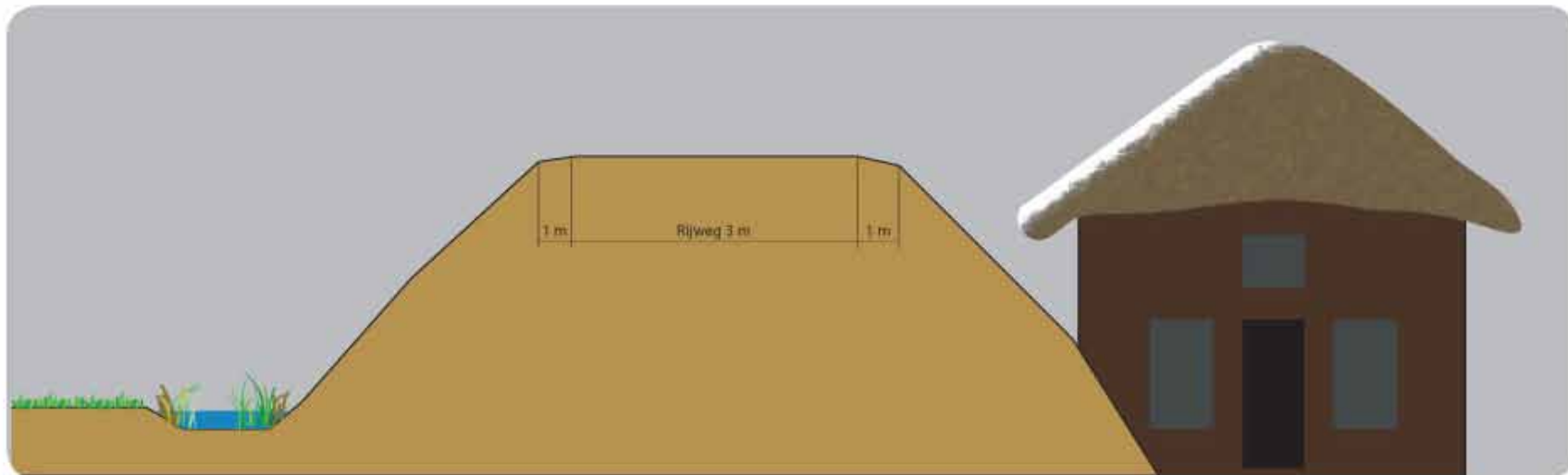
lint bezijden de dijk

cluster en verspreide bebouwing achter de dijk

lint bezijden de dijk

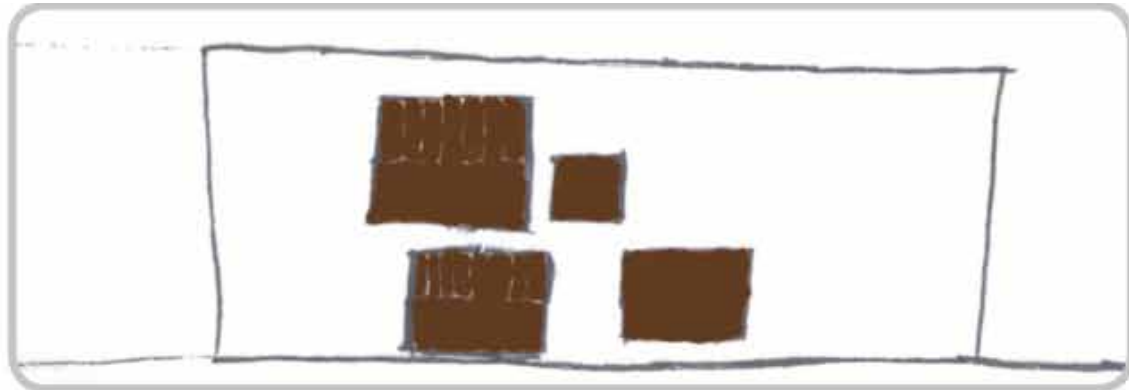
dwarsprofiel

Veldonderzoek - Slijkwellsedijk - silhouet

Op een afstand van 100 m vanaf de dijk zijn bebouwing en beplanting van de dijk nog afzonderlijk te onderscheiden. Door het aanwezigheid van water was het niet mogelijk om een foto op kort afstand van de dijk aan deze kant te maken.

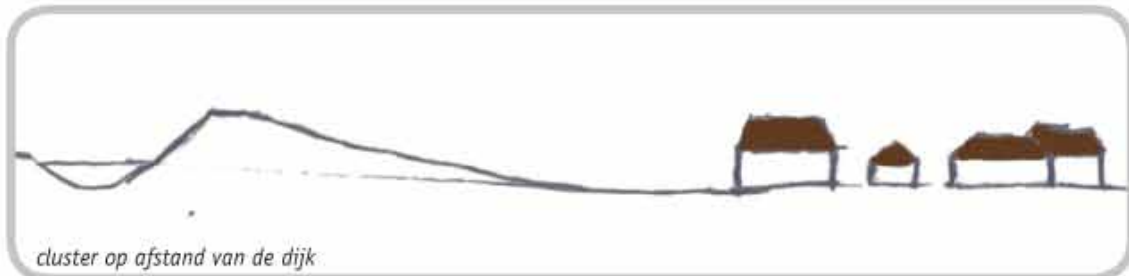
Op een afstand van 500 m wordt de bebouwing in de beplanting opgenomen en is de dijk nog als zodanig te onderscheiden.

verspreiding korrel op kavel

cluster aan de dijk

cluster op afstand van de dijk

- Slijkwellsedijk - advies

recentelijke uitbreiding

landhuis op de dijk

modern dijkhuis aan de kant van het water

MOGELIJK UITBREIDING

Nieuwe kleinschalige clusters.
Lintbebouwing weglaten.
Rekening houdend met korrel en
kavelgrootte.
Ingetogen beplanting, openheid
behouden.

boerderij

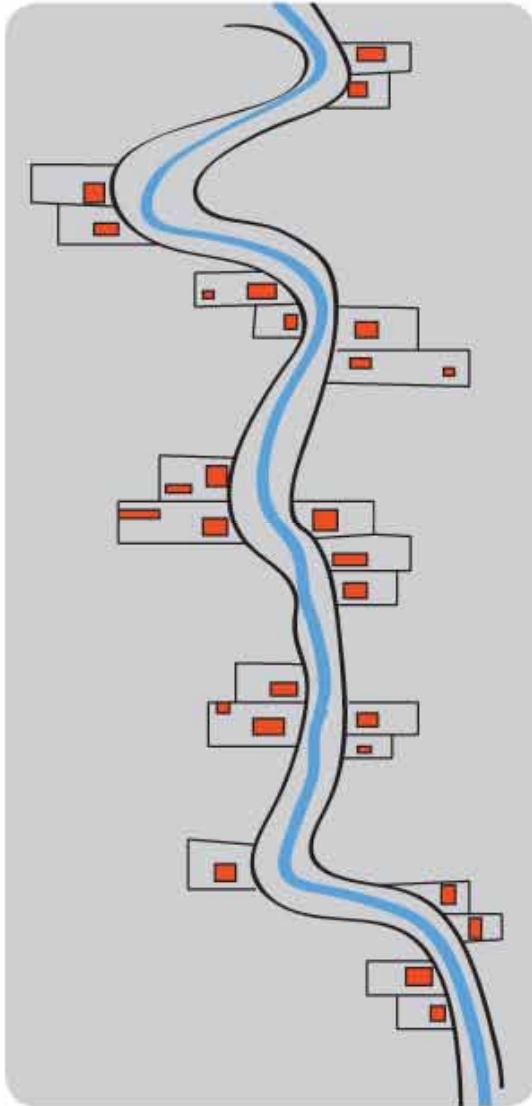
cluster

Veldonderzoek - Het Gein -

- Veenrivier in een open veenweidelandschap
- Aftakking van de Gaasp
- Goed bewaarde voormalige kreekbeddingen als ontginningsbasis voor het veengebied
- 17e eeuw onstonden agrarische bebouwing en buitenplaatsen
- Ontsluitingen staan loodsrecht op de dijk
- Veel erfbeplanting en opgaand groen langs de dijk
- Ruimtelijke kwaliteit: langwerpige strokenverkaveling, openheid van de polder
- Beleving: afwisseling tussen het open weidegebied, de besloten groenpartijen en de bochtrijke loop van de rivier

Veldonderzoek - Het Gein - korrel/kavel/ontsluiting

eenzijdige verspreid lint

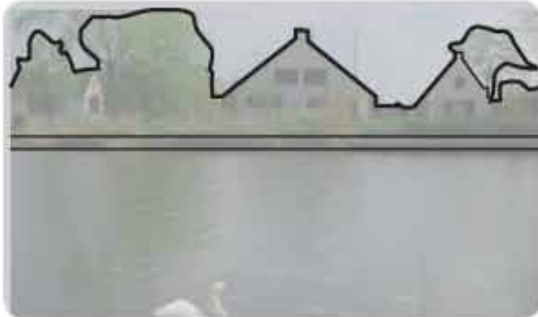
buitenplaats

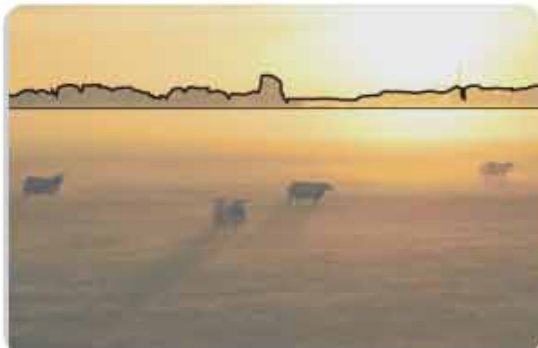
incident - molen

Veldonderzoek - Het Gein - silhouet

Op een afstand van 50 m vanaf de dijk zijn bebouwing en beplanting van de dijk afzonderlijk te onderscheiden.

Op een afstand van 500 m wordt de bebouwing in de beplanting opgenomen en is niet als bebouwing te onderscheiden. De dijk is nog te herkennen als relief in het landschap.

Boerderij: verspreiding korrel op kavel

Buitenplaats: verspreiding korrel op kavel

BANDBREEDTE

Buitenplaatsen met een bandbreedte van 300 m, op enige afstand van het water of de dijk, omgeven door opgaand groen.

Boerderijen met een bandbreedte van 100 m, direct aan de dijk langs de rivier gelegen, er zijn geen boerderijen die aan het water liggen, omdat de boerderij altijd een relatie heeft met erachterliggende open land.

- Het Gein - advies

recentelijke uitbreiding

MOGELIJK UITBREIDING

Nieuwe buitenplaatsen of boerderijen op grote kavels. Grote kavels. Doorzichten naar het landschap behouden.

Uitbundige erfbeplanting: boomgaarden, bosjes, lanen.

buitenplaats

buitenplaats

boerderij

buitenplaats

Vergelijking dijken

	Stougesdijk	Slijkwellensedijk	Kamperzeedijk	Het Gein
korrel in het landschap				
positie oriëntatie	 naar dijk naar dijk	 naar dijk langs de dijk	 naar dijk naar dijk	 naar dijk naar dijk
type korrel				
maat korrel	 groot klein laag	 groot klein laag	 groot klein laag	 groot laag
ritme				
beplanting	 	 		
ontsluiting				
incident		 		

Conclusie

- Opvallend is de schaal van de kavels en korrels van het Gein
- De uitbundige beplanting langs het Gein
- Het Gein en Slijkwellsedijk zijn in directe aanwezigheid van water
- Het verschil in het korrel-ritme tussen de twee kanten van Stougjesdijk
- De schuine ontsluitingen bij Stougjesdijk
- Minder verschil van de aangetroffen typen en functie korrel
- Minder verschil van de aangetroffen type korrels in het landschap (punt, lint, cluster)

Elke dijk heeft wel zijn eigen ritme en eigenheid, die samenhangt met het aantal korreltypen, de hoeveelheid korrels en het opgaande groen.

Vuistregels voor uitbreiding

Bepaal het landschaps- en dijkttype

+

Stel de ontwikkeling van het bebouwingslint vast aan de hand van korreloriëntatie, korreltype en korrelpositie in kavel, kavelmaat, bebouwingsmaat, beplanting en ritme. Sluit daarop aan

+

Wees niet bang voor eigentijdse architectuur, zorg voor een goede inpassing in het landschap. Maak oude vormen opnieuw functioneel (bv: korrel boerderij=appartementencomplex)

+

Stel de kernkwaliteit van de dijk vast

+

Koester belangrijke zichtlijnen naar het landschap

+

Kijk driedimensionaal: zichtlijnen, maar ook het silhouet van de dijk zijn belangrijk bij de locatiekeuze van de nieuwbouw

Een dijk heeft twee kanten. Houdt het ritme van de twee zijden van de dijk aan en vermeng deze niet.

+

Gebruik aanwezige korrelmatten en typen korrels als uitgangspunt voor nieuwbouw

+

Houdt je aan het karakter van de ontsluiting

+

Gebruik materialen die qua kleur en textuur passen bij omliggende bebouwing of landschap

+

Sluit qua detailleringniveau aan bij de omgeving

+

Kijk naar het type beplanting in de omgeving (lijnvormig/groep/solitair) en sluit daar op aan.

+

Werk alleen met streekeigen groen